

Economisch toekomstbeeld Erasmus MC campus

- 7 oktober 2024 -

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting **03**

1. Inleiding **04**

- 1.1 Aanleiding en doelstelling
- 1.2 Plan van aanpak en leeswijzer

2. Analyse **07**

- 2.1 Sterktes en zwaktes
- 2.2 Kansen en bedreigingen
- 2.3 Conclusie

3. Visie **12**

- 3.1 Succesfactoren en randvoorwaarden
- 3.2 Doelgroepen voor de campus
- 3.3 Erasmus MC campus in 2050

4. Strategie **18**

- 4.1 Ruimtelijke ontwikkelstrategie
- 4.2 Economische ontwikkelstrategie
- 4.3 Vervolgacties op korte termijn

Colofon **23**

Bijlagen **24**

- I Ontwikkeling van de Erasmus MC campus sinds 2020
- II Economisch belang Erasmus MC campus
- III Nadere definiëring doelgroepen
- IV Ruimtelijke behoefte doelgroepen
- V Ruimtelijk-economische sturingsprincipes

Aanleiding en doelstelling

In het Masterplan 2050 Erasmus MC campus hebben Erasmus MC en gemeente Rotterdam gezamenlijk de ambitie geformuleerd voor de ontwikkeling van een gebied waar gezondheidszorg, technologie en ondernemerschap samenkomen. Het Masterplan 2050 gaat slechts globaal in op het programma en de gewenste economische functies in het gebied. In dit economisch toekomstbeeld is op basis van een uitgebreide analyse van de huidige situatie en de kansen en bedreigingen voor de toekomst, het beoogde programma op de Erasmus MC Campus nader geconcretiseerd. Doel is om dit programma te borgen in de actualisatie van het Masterplan. Tegelijkertijd zullen andere instrumenten nodig zijn om het beoogde programma te realiseren. Het economisch toekomstbeeld bevat hiervoor een strategie.

Analyse

In de analyse is duidelijk geworden dat afgelopen jaren al belangrijke stappen in relatie tot de ontwikkeling van de campus zijn gezet. Na de verplaatsing van de Erasmus MC incubator naar het gebied (voorzien begin 2027) scoort de Erasmus MC campus op alle 11 succesfactoren voor campussen tenminste 'deels op orde'. Het gebied beschikt inmiddels over een campusorganisatie (Rotterdam Square) en de plannen voor het realiseren van ontwikkelruimte voor derden zijn geconcretiseerd. Ook is duidelijk dat Erasmus MC op dit moment al veel economische spin-off realiseert. Met de beoogde, verdere ontwikkeling van de campus zal deze economische spin-off verder toenemen. Naar verwachting genereert elke euro investering in de Erasmus MC campus tenminste 4 euro voor de Nederlandse economie.

Visie

Om tot een succesvolle ontwikkeling van de campus te komen, is het van belang om zuinig met de beschikbare ruimte om te gaan. Het terrein van Erasmus MC is immers voor veel doelgroepen aantrekkelijk. Daarom is het belangrijk om een prioriteitstelling in de beoogde doelgroepen aan te brengen. Het economisch toekomstbeeld voorziet hierin. Belangrijkste is om in het gebied voldoende ruimte te borgen voor de primaire functies van het Erasmus MC en Research & Development (startups, scale-ups en fieldlabs). Om tot een volwassen campus te kunnen uitgroeien, zal voor die laatste doelgroep 70.000 tot 125.000 m² van de in totaal 230.000 m² bvo aan ontwikkelruimte voor derden moeten worden gereserveerd. Ook is het van belang om voldoende ruimte voor campusvoorzieningen (15.000 tot 20.000 m²) en kennisinstellingen (40.000 m²) te borgen. In het programma is 40.000 tot 90.000 m² voorzien voor overige ondersteunende functies.

Strategie

Om het gewenste programma te realiseren, is een ruimtelijke en economische ontwikkelstrategie geformuleerd waarin het voor de korte termijn van belang is om het voorgestelde programma te borgen in de actualisatie van het Masterplan. Vervolgens zal het programma een plek moeten krijgen in de verdere uitwerking van het omgevingsplan. Parallel daaraan is het van belang om de samenwerking tussen Erasmus MC en gemeente Rotterdam waar mogelijk te intensiveren en formaliseren. Vanuit een sterke samenwerking kan vervolgens een effectieve strategie op de tijdelijkheid (ingroeistrategie) worden geformuleerd en Rotterdam Square als campusorganisatie worden versterkt.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De afdeling Vastgoed van het Erasmus MC is met o.a. de afdelingen Economie en Gebiedsontwikkeling van de gemeente Rotterdam in gesprek over de gewenste visie en strategie voor de Erasmus MC Campus. In de betreffende gesprekken vormt het begin 2022 vastgestelde Masterplan 2050 uitgangspunt. In relatie tot de actualisatie van het Lange Termijn Huisvestingsplan (LTHP) zal ook dit masterplan worden geactualiseerd.

Het Masterplan zoals dit in 2022 is vastgesteld, gaat slechts globaal in op het programma en de gewenste economische functies in het gebied. Wel doet het voor de ontwikkeling van economische functies enkele richtinggevende uitspraken. Zo gaat het Masterplan onder meer uit van een verdere verdichting van het gebied, de toevoeging van ruimte voor aan zorg gerelateerde bedrijven en instellingen en het versterken van de fysieke en ruimtelijke connectie met de omringende stad.

Een andere belangrijke richtinggevende uitspraak is dat er naar de ontwikkeling van een campus wordt gestreefd, oftewel een gebied waar kennisinstellingen en bedrijven intensief met elkaar samenwerken op het gebied van Research & Development en innovatie. Of – in de woorden van het Masterplan 2050 uit 2022 – “een gebied waar gezondheidszorg, technologie en ondernemerschap samenkomen”.

In het kader van de actualisatie van het Masterplan 2050 heeft de afdeling Vastgoed van het Erasmus MC behoefte aan een integrale visie op de economische ontwikkeling van het gebied, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de korte termijn (2035) en lange termijn (2050). Op die manier kan met het economisch toekomstbeeld goed worden aangesloten op de ruimtelijke planvorming voor het gebied.

In de periode van september 2023 tot en met september 2024 is door Roots Beleidsadvies aan dit toekomstbeeld gewerkt. Dit rapport toont de belangrijkste resultaten.

Bron: Erasmus MC en Gemeente Rotterdam (2022), Masterplan 2050 Erasmus MC campus

1. Inleiding

1.2 Plan van aanpak en leeswijzer

Bij de totstandkoming van het economisch toekomstbeeld zijn drie fases doorlopen:

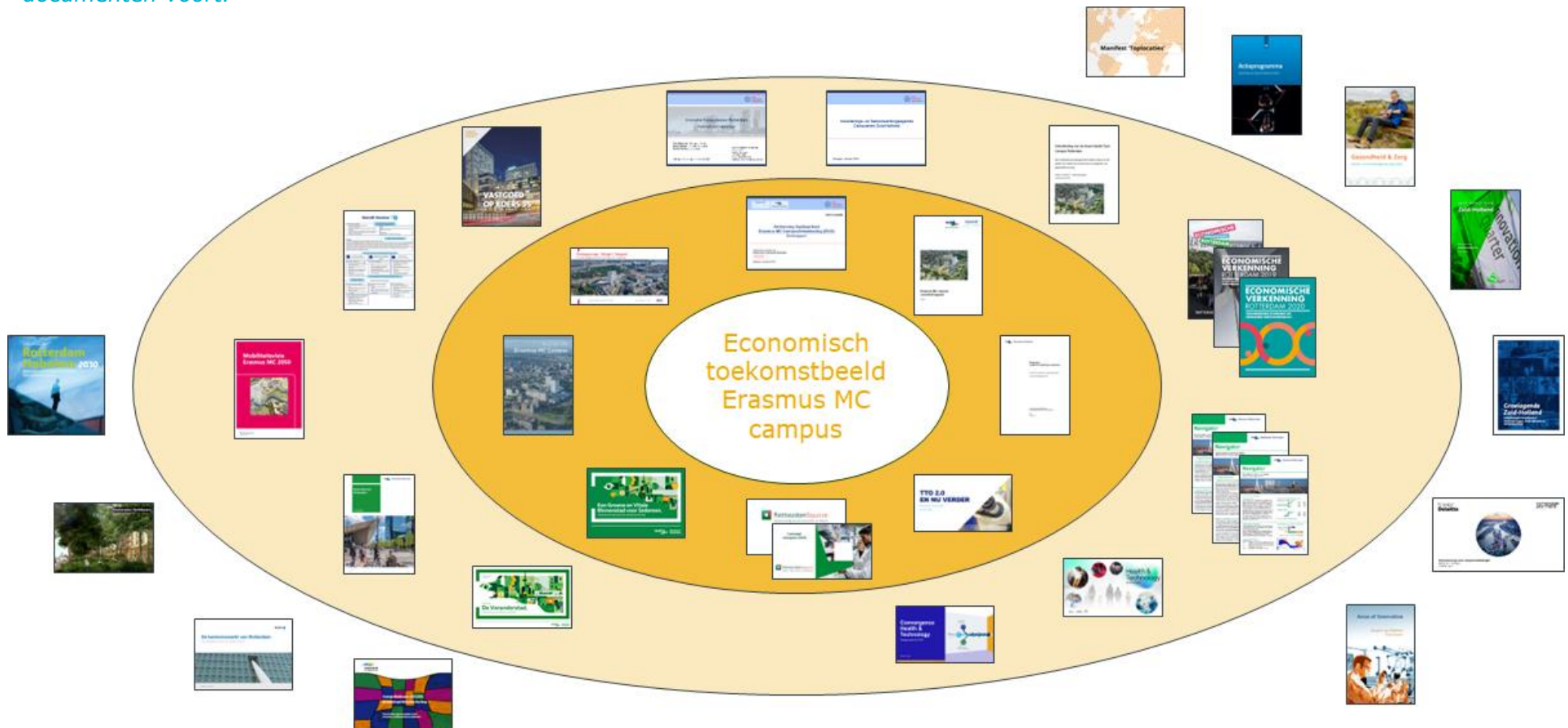
1. **Analyse:** In de eerste fase zijn de huidige economische situatie op de Erasmus MC campus en de verwachte ontwikkelingen op korte en lange termijn geanalyseerd. De uitkomsten van deze analyse zijn vertaald naar een SWOT die wordt beschreven in hoofdstuk 2.
2. **Visie:** In de tweede fase is een visie geformuleerd die ingaat op de gewenste economische ontwikkeling van het gebied. Hierin is tevens benoemd welke functies en voorzieningen onmisbaar zijn voor een krachtig innovatieklimaat. De visie wordt uiteengezet in hoofdstuk 3 van dit rapport.
3. **Strategie:** In de derde fase is een handelingsperspectief geformuleerd om de visie te realiseren. Dit handelingsperspectief gaat in op de ruimtelijke ontwikkelstrategie, maar ook op andere activiteiten die de ontwikkeling van de campus kunnen stimuleren. Hoofdstuk 4 geeft een advies over de te volgen strategie.

Intensief proces

De totstandkoming van het economisch toekomstbeeld is begeleid door een kernteam bestaande uit vertegenwoordigers van Erasmus MC en gemeente Rotterdam dat wekelijks de belangrijkste voortgang en resultaten met Roots Beleidsadvies besprak. Ook is een denktank geformeerd met vertegenwoordigers van Erasmus MC, gemeente Rotterdam, Rotterdam Square, Technology Transfer Office (TTO) en de convergence tussen TU Delft, Erasmus MC en Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Deze denktank is gedurende de ontwikkeling van het economisch toekomstbeeld vijf maal bijeengekomen en heeft hieraan op cruciale momenten sturing gegeven. Tenslotte is als onderdeel van het proces met diverse stakeholders gesproken en hebben in maart 2024 met zowel Erasmus MC als gemeente Rotterdam werksessies plaatsgevonden over de ruimtelijke ontwikkelstrategie.

Bij de start van het project zijn eerst relevante documenten verzameld en gerangschikt op relevantie voor het economisch toekomstbeeld. De figuur toont hiervan het resultaat. Aan de linkerzijde van de figuur zijn meer ruimtelijke documenten weergegeven, aan de rechterzijde meer economische. Meest relevante documenten betreffen het Masterplan 2050, de Koers Binnenstad, het Lange Termijn Huisvestingsplan (LTHP), de eerdere haalbaarheidsstudies voor de campus en actuele stukken van Rotterdam Square en TTO. Het economisch toekomstbeeld bouwt in belangrijke mate op deze documenten voort.

2. Analyse

2.1 Sterktes en zwaktes

Op het terrein van de Erasmus MC campus zijn in totaal zo'n 15.000 personen werkzaam. Het overgrote deel betreft medewerkers van Erasmus MC, maar ook in campusvoorzieningen en overige ondersteunende functies zijn steeds meer mensen werkzaam. Tegelijkertijd is de aanwezigheid van 'derden' op de campus nog beperkt. Als het gaat om *health tech* bedrijven en organisaties heeft dit deels te maken met het feit dat de aanwezige faciliteiten nog maar beperkt zijn opengesteld. Anderzijds vindt er vanuit Erasmus MC een actieve strategie plaats om deze faciliteiten meer open te stellen.

Een nog belangrijkere oorzaak voor de beperkte aanwezigheid van derden is dan ook het gebrek aan ruimte. Hierdoor is een belangrijk deel van de aan de campus verbonden activiteiten op dit moment elders gehuisvest. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Erasmus MC incubator die op dit moment is gevestigd in de Rotterdam Science Tower (RST) en startups die hieruit groeien.

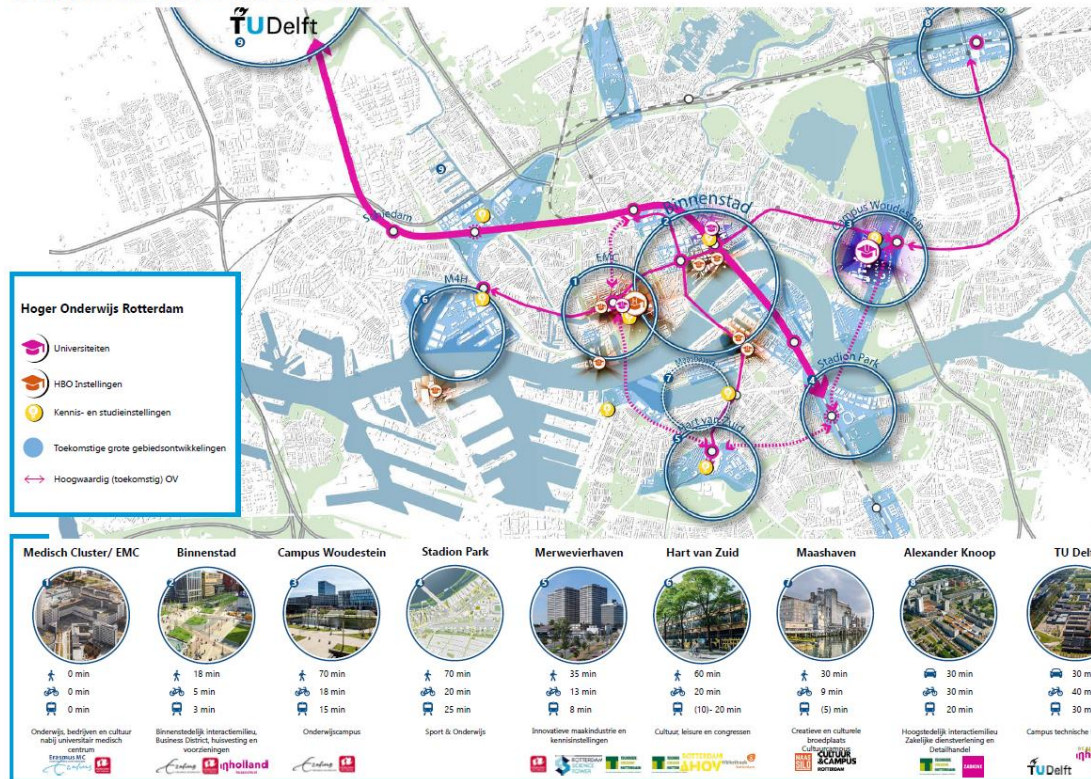
De verplaatsing van de incubator naar gebouw Bd (voorzien in begin 2027) zal een belangrijke impuls aan de ontwikkeling van de campus geven, zoals ook de aanwezigheid van Rotterdam Square in de afgelopen jaren al een belangrijke impuls aan de ontwikkeling van de campus heeft gegeven. Eén van de belangrijkste activiteiten van deze campusorganisatie is het op de kaart zetten van de Erasmus MC campus. Op dit moment kan de marketing en branding van de campus nog als zwakte worden beschouwd.

De ligging van de Erasmus MC geldt tenslotte vooral als kracht. De binnenstedelijke ligging, nabij Rotterdam Centraal en met eigen metrostation (Dijkzigt) is een duidelijke sterkte. Dankzij die ligging zijn ook diverse andere kennisclusters op steenworp afstand gelegen (zie pagina 8). De afgelopen jaren is de bereikbaarheid per auto wel steeds meer onder druk komen te staan. Ook is er op het terrein van Erasmus MC nog steeds weinig verblijfs- en ontmoetingsruimte.

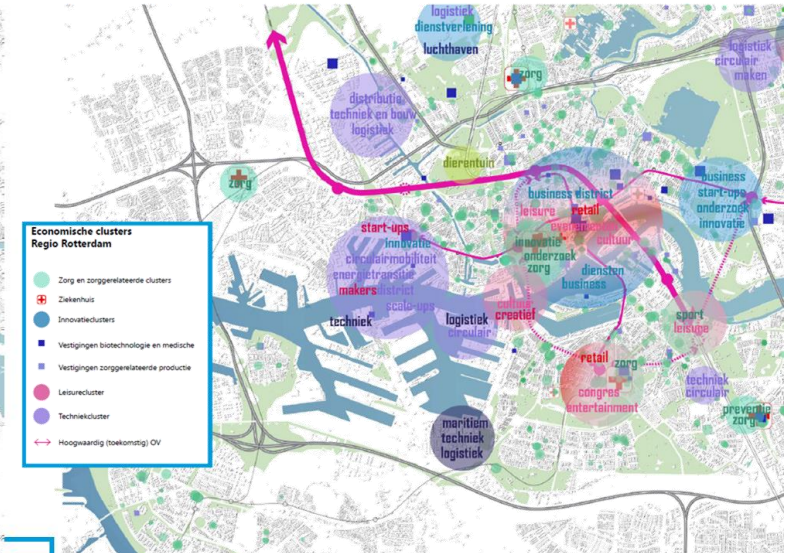
Sterktes	Zwaktes
<i>Economie</i> - Aanwezigheid Erasmus MC - Aanwezigheid hoogwaardige faciliteiten - Aanwezigheid campusorganisatie	<i>Economie</i> - Beperkte aanwezigheid en ruimte voor 'derden' - Beperkte openstelling faciliteiten - Marketing en branding
<i>Ruimte</i> - Binnenstedelijke ligging (nabijheid voorzieningen) - Goede OV-bereikbaarheid	<i>Ruimte</i> - Weinig verblijfs- en ontmoetingsruimte - Matige bereikbaarheid per auto

2. Analyse

Kennisclusters Rotterdam

Economische clusters Rotterdam

Wonen en werken in een straal van 1.500 meter

- Inwoners: ca. 95.000
- Woningen: ca. 55.000
- Arbeidsplaatsen: ca. 130.000

In Rotterdam zijn diverse kennisclusters en andere relevante economische clusters voor de Erasmus MC campus aanwezig. De aanwezigheid van andere onderwijs- en kennisinstututen in de stad is van belangrijke waarde voor o.a. het toeleiden van talent naar startups en/of Erasmus MC. De verbinding met andere economische clusters in de stad kan de innovatie binnen Erasmus MC campus versnellen.

2. Analyse

2.2 Kansen en bedreigingen

Met de ontwikkeling van de Erasmus MC campus kan worden geanticipeerd op de toenemende behoefte aan zorginnovatie. Landelijk geldt *Life Sciences & Health* als één van de topsectoren en ook in Rotterdam is dit het geval. Het Rotterdamse ecosysteem telt meer dan 400 bedrijven en organisaties en het Erasmus MC vormt daarvan het hart. Daarnaast vormt Erasmus MC een bron van talent. In de 'war of talent' neemt de aantrekkelijkheid van plekken nabij zulke bronnen steeds meer toe en dat geldt in het bijzonder voor Erasmus MC. Dankzij de internationale topreputatie trekt Erasmus MC bedrijven en organisaties van over de hele wereld voor (tijdelijk) gebruik van faciliteiten, samenwerking in onderzoek, etc.

De convergentie tussen de TU Delft, Erasmus MC en de EUR stimuleert daarbij nog eens extra de economische spin-off. De bundeling van activiteiten op het vlak van kennisvalorisatie genereert extra bedrijvigheid en met de ontwikkeling van de campus kan die bedrijvigheid in het hart van het ecosysteem worden geconcentreerd. Mogelijke tekorten op de arbeidsmarkt

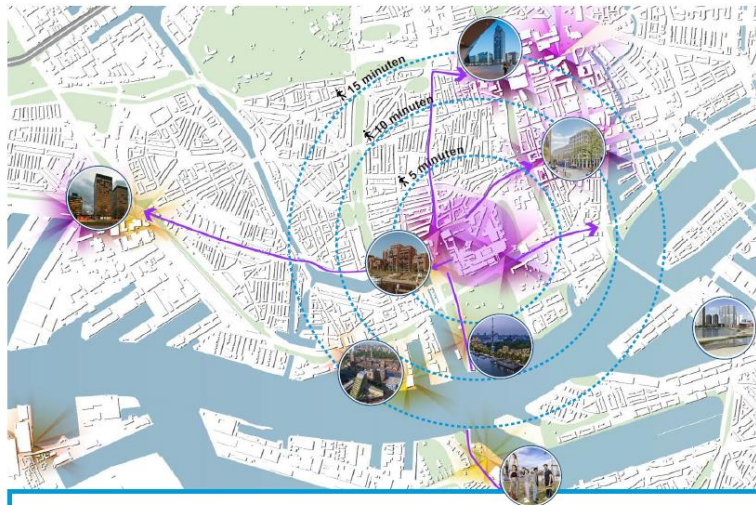
kunnen de ontwikkeling van de campus remmen, maar vormen tegelijkertijd een nationaal probleem. Als bron van talent kan de relatieve aantrekkelijkheid van de Erasmus MC campus dus ook toenemen. Te meer doordat er in de directe omgeving van de campus ook diverse gebiedsontwikkelingen plaatsvinden die ruimte voor wonen en werken bieden.

Als het gaat om de campusontwikkeling vormen conjunctuurschommelingen een grotere bedreiging. Daardoor kan de druk voor huisvesting van functies op de campus met een beperkte meerwaarde voor het *health tech* ecosysteem toenemen. Te meer door de ruimteschaarste in Rotterdam en de aantrekkelijkheid van de locatie voor andere functies. Tegelijkertijd is het feit dat er in de komende 20 tot 25 jaar op een dergelijke locatie potentie bestaat voor de ontwikkeling van ca. 230.000 m² bvo voor derden vooral een kans. Wel is het zaak dat door alle bouwactiviteit – niet alleen voor de campus maar ook voor een toekomstbestendige huisvesting van de primaire functies van Erasmus MC – een suboptimale beleving ontstaat.

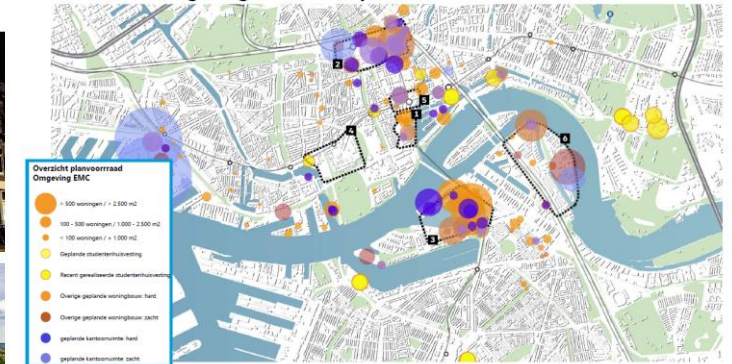
Kansen	Bedreigingen
<i>Economie</i> - Toenemende behoefte aan zorginnovatie - Convergentie TU Delft – Erasmus MC – EUR	<i>Economie</i> - Tekorten op de arbeidsmarkt - Conjunctuurschommelingen → financieel opportunisme
<i>Ruimte</i> - Veel ontwikkelruimte voor derden - Gebiedsontwikkelingen in directe omgeving	<i>Ruimte</i> - Suboptimale beleving door herontwikkeling - Ruimteclaims door ruimteschaarste elders in Rotterdam

2. Analyse

Voorzieningen en ecosysteem omgeving Health Campus

Planvoorraad Omgeving Health Campus

Focusgebieden Binnenstad

Harde en zachte plannen tot 2035 in een straal van 1.500 meter

- Wonen: ca. 10.000 woningen (waarvan circa 2.000 voor studenten)
- Retail (per saldo): ca. 7.500 m² bvo
- Kantoren (per saldo): ca. 35.000 m² bvo

In de directe omgeving van de Erasmus MC zijn diverse voorzieningen aanwezig die het vestigingsklimaat van de Erasmus MC campus versterken. Ook zijn er diverse plannen die het vestigingsklimaat in de toekomst kunnen versterken (zoals realisatie HOV). Hiermee dient in de ontwikkeling van de Erasmus MC campus rekening te worden gehouden.

2. Analyse

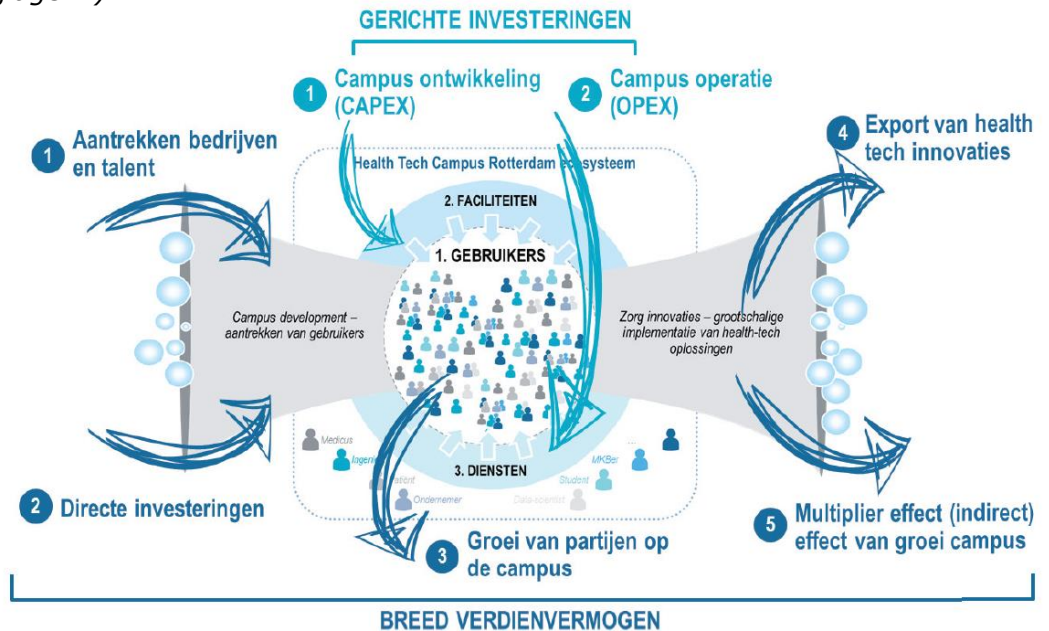
2.3 Conclusie

Op basis van de SWOT analyse kunnen strategieën worden geformuleerd voor de ontwikkeling van de Erasmus MC campus. Confrontatie van de diverse onderdelen van de SWOT leert immers dat de omgang met de belangrijkste bedreigingen vooral kan door versterking van Erasmus MC zelf, de openstelling van hoogwaardige faciliteiten en een verdere versterking van de campusorganisatie. Op die manier kunnen bedreigingen als gevolg van tekorten op de arbeidsmarkt en conjunctuurschommelingen worden opgevangen en vervaging van het campusconcept worden voorkomen.

In het benutten van de gesignaleerde kansen zijn een sterke campusorganisatie, Erasmus MC als top kennisinstituut en de openstelling van aanwezige faciliteiten eveneens cruciaal. Op het moment dat daardoor de ontwikkelruimte voor derden wordt benut voor/door de juiste doelgroepen wordt de beperkte aanwezigheid van derden 'vanzelf' minder en kan een vliegwiel ontstaan voor de marketing en branding van het gebied. Ook zullen nut en noodzaak van een open innovatieklimaat dan (nog) duidelijker worden waardoor het verder openstellen van faciliteiten steeds meer vanzelfsprekend wordt en in de cultuur is/wordt geborgd.

Economisch belang van de Erasmus MC campus

Volgens een analyse van BiGGAR is de multiplier van het Erasmus MC voor zowel de werkgelegenheid als de bruto toegevoegde waarde voor de bredere Nederlandse economie ruim groter dan vier. Met andere woorden: iedere directe baan erbij en iedere euro bruto toegevoegde waarde levert nog eens ruim vier banen en vier euro bruto toegevoegde waarde op voor de Nederlandse economie. Een belangrijk deel van deze economische spin-off slaat neer in de regio (ca. 70%). Daarmee realiseert de Health Tech Campus een enorme maatschappelijke en economische meerwaarde voor Rotterdam maar ook Nederland (zie Bijlage II).

3. Visie

3.1 Succesfactoren en randvoorwaarden

De SWOT-analyse heeft de sterktes en zwaktes van de Erasmus MC campus vanuit het perspectief van (toekomstige) gebruikers aangegeven en geduid welke kansen en bedreigingen er voor de ontwikkeling van de campus zijn. Hieruit kunnen tevens succesfactoren en randvoorwaarden voor de toekomstige ontwikkeling van de campus worden afgeleid. Voortbouwend op de eerdere haalbaarheidsstudie van BCI (2020) zijn dit de volgende 11 factoren:

1. Aanwezigheid manifeste kennisdragers
2. Gedeelde onderzoeksfaciliteiten
3. Ecosysteem open & shared innovatie
4. Kritische massa + 'place to be'
5. Hoogwaardige vestigingslocatie
6. Talent
7. Ondernemerschap & financiering
8. Adequate huisvesting + services & voorzieningen
9. Marketing & acquisitie
10. Heldere visie met breed draagvlak
11. Organisatie & management

BCI heeft in haar studie in 2020 de Erasmus MC campus op deze 11 factoren beoordeeld. Op dat moment scoorde de Erasmus MC campus vooral positief op de aanwezigheid van

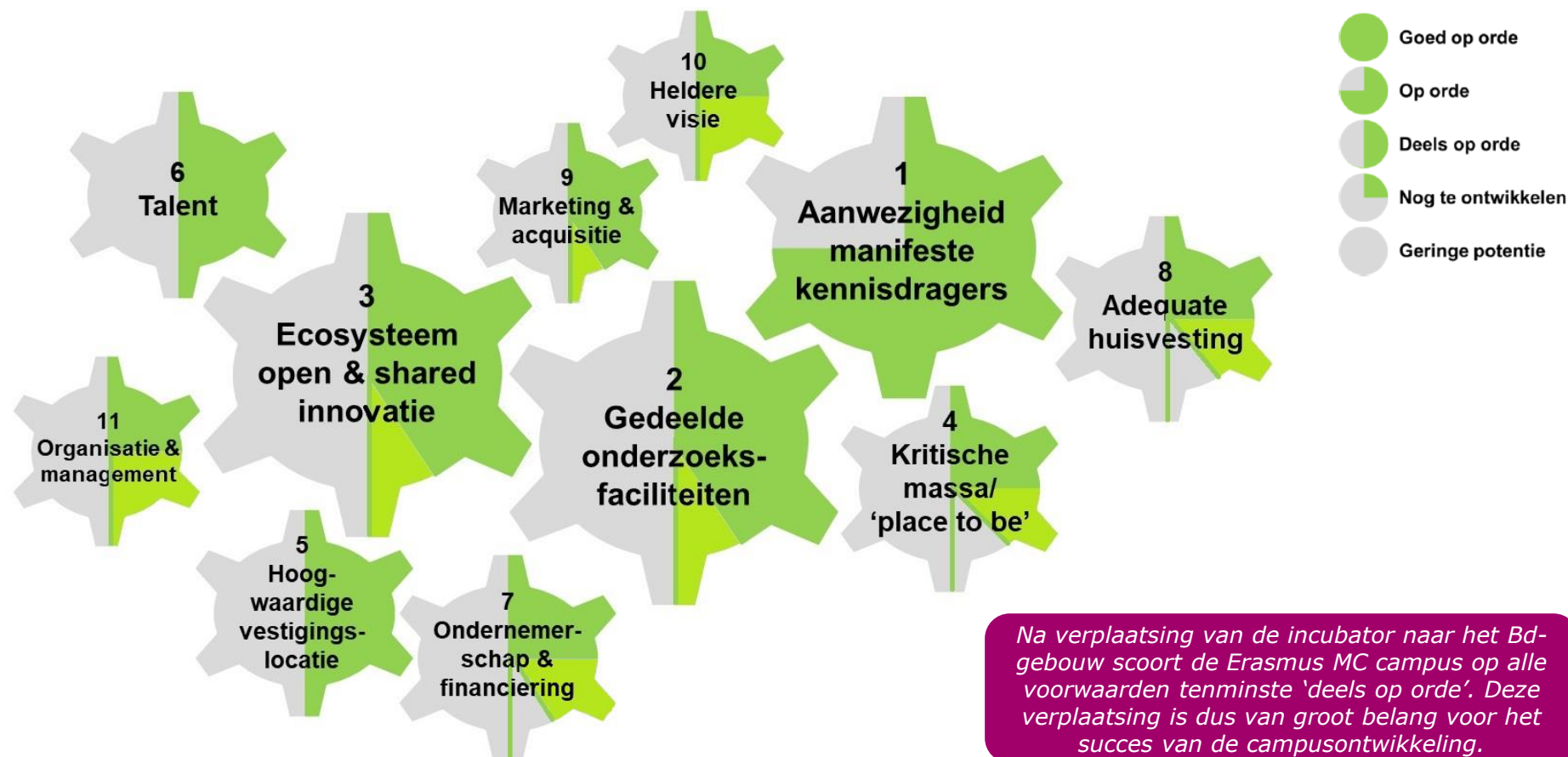
manifeste kennisdragers, talent en de kwaliteit van de vestigingslocatie. De mogelijkheden voor de huisvesting van bedrijven, de aanwezige 'massa' aan samenwerkingspartners en ondernemerschap, en de (beperkte) visie en organisatie kwamen toen als belangrijkste aandachtspunten naar voren.

In relatie tot het economisch toekomstbeeld is de Erasmus MC campus nu opnieuw op de 11 succesfactoren beoordeeld. De belangrijkste conclusies daarvan zijn dat sinds 2020:

- ✓ De eerste stappen zijn gezet richting (meer) benutting van onderzoeksfaciliteiten door derden (succesfactor 2)
- ✓ De business focus bij TTO is vergroot (3, 7)
- ✓ Er concrete plannen zijn voor huisvesting van derden (4, 8)
- ✓ Er meer samenhang is in marketing & acquisitie (9)
- ✓ Er bredere bekendheid is gegeven aan het campus concept en de campusvisie (o.a. door ontwikkeling Masterplan) (10)
- ✓ Er met Rotterdam Square een campusorganisatie is opgericht (11)

Na de verplaatsing van de Erasmus MC incubator naar de campus scoort de Erasmus MC campus op alle succesfactoren tenminste 'deels op orde' (zie ook pagina 13). In Bijlage I wordt meer inzicht gegeven in de ontwikkeling van de Erasmus MC campus sinds 2020 en de beoordeling op de 11 factoren.

Beoordeling voortgang op voorwaarden succesvolle campus

Bron: Roots Beleidsadvies o.b.v. BCI (2020), Verkenning haalbaarheid Erasmus MC CampusOntwikkeling (ECO)

3. Visie

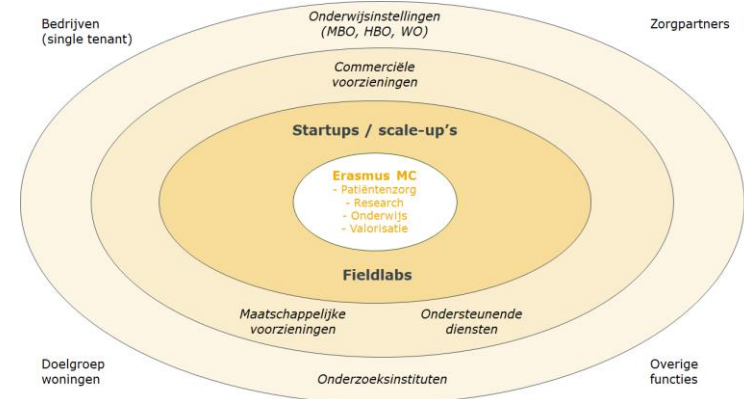
3.2 Doelgroepen voor de campus

Belangrijke opgave voor de campusontwikkeling is dat zich de juiste doelgroepen op de Erasmus MC campus vestigen. In het economisch toekomstbeeld zijn eerst de mogelijke doelgroepen gedefinieerd (zie Bijlage III). Vervolgens is een prioriteitstelling aangebracht op basis van de wenselijkheid van vestiging van deze doelgroepen op de campus. Daarbij geldt als centraal uitgangspunt dat activiteiten direct of indirect bijdragen aan een levendige Health Tech campus met een open innovatiemilieu.

De prioriteitstelling is als volgt:

1. Primaire functies Erasmus MC
2. Research & development (startups, scale-ups, fieldlabs)
3. Campusvoorzieningen (commercieel, maatschappelijk, overig)
4. Kennisinstituten (onderwijs, onderzoeksinstituten)
5. Overige mogelijke ondersteunende functies.

De prioriteitstelling zegt op zichzelf nog weinig over de omvang van de betreffende functies op de campus. In de praktijk kan de ruimtelijke weerslag van kennisinstellingen bijvoorbeeld groter zijn dan die van campusvoorzieningen. In het kader van het economisch toekomstbeeld is de vraag van de diverse doelgroepen verkend en geconfronteerd met het mogelijke aanbod (zie Bijlage IV). Deze verkenning vormt de basis voor het programma zoals dat in de volgende paragraaf is geformuleerd.

3. Visie

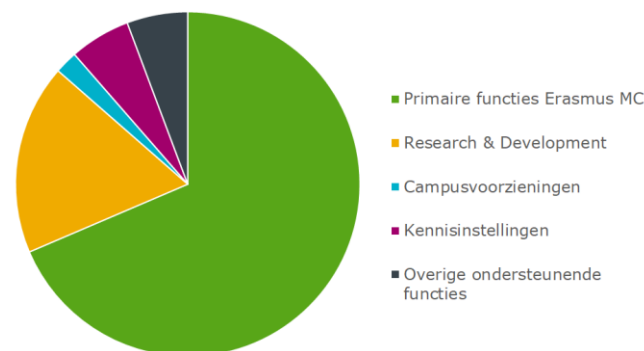
3.3 Erasmus MC campus in 2050 - basisvariant

In 2050 bestaat het hart van de campus nog altijd uit Erasmus MC. Patiëntenzorg, onderzoek, onderwijs en valorisatie vormen de primaire functies van Erasmus MC en hebben in termen van ruimte een vergelijkbare omvang als in 2024. Tegelijkertijd is de organisatie wel gegroeid en wordt de ruimte van/voor Erasmus MC dus intensiever benut dan nu.

De nieuwe vestigers c.q. derden zijn deels verspreid over de campus te vinden (R&D), deels geconcentreerd in één van de vier deelgebieden (kennisinstellingen) en deels verbonden aan de 'backbone' van Erasmus MC (campusvoorzieningen). Daarnaast zullen campusvoorzieningen in de plint worden benut om de verbindingen met bronpunten van gebruikers (OV-haltes, parkeergarages) te accentueren en de relatie tussen stad en campus te versterken. Dit laatste betekent ook dat de ontwikkellocaties aan de randen van het gebied zo veel als mogelijk met het gezicht naar de stad worden ontwikkeld. Daarbij bestaat op korte termijn een belangrijke opgave om in het gebied meer verblijfs- en ontmoetingsruimte (w.o. vergaderfaciliteiten) te realiseren.

Voor 2050 is het totale programma van de campus (excl. parkeren) als volgt:

1. Primaire functies Erasmus MC: 480.000 m² bvo
2. Research & development: 125.000 m² bvo
3. Campusvoorzieningen: 15.000 m² bvo
4. Kennisinstellingen: 40.000 m² bvo
5. Overige mogelijke ondersteunende functies: 40.000 m² bvo.

Bijlage IV toont een overzicht van de ruimtelijke behoeften van de verschillende doelgroepen die in het kader van het economisch toekomstbeeld zijn verkend. Het programma zoals dat in deze paragraaf is geformuleerd, redeneert vanuit het totale laadvermogen van het gebied en de ruimtelijke behoeften zoals die in deze verkenningen naar voren zijn gekomen. In de verdere planvorming zijn marktconsultaties gewenst om per deelplangebied de ontwikkelstrategie te toetsen. Vooruitlopend daarop is het van belang om op het niveau van de totale Erasmus MC campus een complexbenadering te volgen om enerzijds een robuust plan te hebben en anderzijds voldoende flexibiliteit te houden voor huisvesting van de gewenste doelgroepen.

3. Visie

3.3 Erasmus MC campus in 2050 - basisvariant

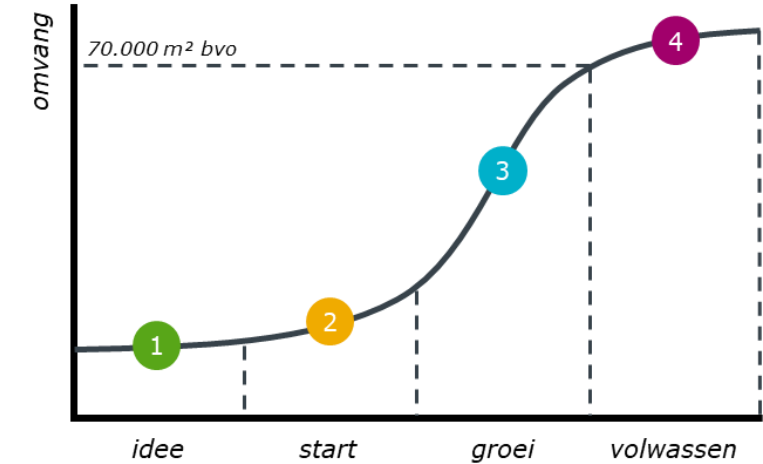
Het programma in 2050 weerspiegelt een volwassen campus, zoals o.a. gedefinieerd door het Ministerie van EZK (2024). Een volwassen campus kent daarbij vier kernelementen:

- 1. Focus op R&D en/of technologiegedreven activiteiten
- 2. Hoogwaardige vestigingsmogelijkheden & onderzoeks-faciliteiten
- 3. Aanwezigheid van manifeste kennisdragers
- 4. Actieve open innovatie.

Hoewel deze kernelementen op de Erasmus MC campus anno 2024 al in meer of mindere vorm aanwezig zijn, bevindt de ontwikkeling van de campus zich in feite tussen de idee- en startfase. In totaal zijn 14 bedrijven met ca. 70 medewerkers actief in het gebouw Ba op het terrein van Erasmus MC en in de Rotterdam Science Tower (bij Marconiplein). Het ruimtebeslag van deze 14 bedrijven is bescheiden en bovendien dus verdeeld over twee locaties.

Met de geplande verplaatsing van de incubator naar het Bd-gebouw komt er meer ruimte beschikbaar en kunnen ook enkele groeiende bedrijven worden gehuisvest. Daarmee komt de Erasmus MC campus daadwerkelijk in de startfase. Groeiende bedrijven zoals SkylineDx en Quantib moesten zich tot op heden immers bij groei elders vestigen. In de ruimtelijke ontwikkelstrategie is het van belang om ook voldoende ruimte

voor scale-ups te reserveren. Richting 2050 geldt een ondergrens van 70.000 m² bvo voor Research & Development om uit te kunnen groeien tot volwassen campus. In de basisvariant voor de ontwikkeling van de Erasmus MC Campus wordt uitgegaan van 125.000 m², daarbij voortbordurend op marktanalyses van BCI en Fakton (zie bijlage IV).

Fase	# bedrijven	# werk-nemers	# m ² bvo
1	-	-	-
2	15	300	7.500
3	50	1.000	25.000
4	200	4.000	100.000

Bron: Roots Beleidsadvies o.b.v. BCI/EZK

3. Visie

Wat betekent de campusontwikkeling voor de stad?

Het Erasmus MC is een belangrijk onderdeel van de stedelijke economische motor van Rotterdam. Het is een brandpunt waar hoogstaande complexe zorg, de top van wetenschappelijk onderzoek en innovatief ondernemerschap bij elkaar komen, in het hart van Rotterdam. Met de herontwikkeling van een deel van het vastgoed wordt ingezet op het versterken van de economische functie van het cluster, met als focus de Health Tech campus propositie. De gemeente Rotterdam ondersteunt de uitbreiding en versterking van de campus om meerdere redenen:

- Rotterdam kiest voor diversificatie van de economie. Life Sciences & Health (LS&H) wordt door de gemeente beschouwd als een vitale sector met groeipotentie waarin het Erasmus MC een spilfunctie vervult.*
- Met de economische campusontwikkeling wordt de topositie van Erasmus MC als wetenschappelijke kennisdrager versterkt. Ruimte voor en aanjagen van innovatie en ondernemerschap stimuleert immers wetenschappelijk onderzoek en valorisatie (spin-outs). Dat versterkt de hoogwaardige medische werkgelegenheid (onderzoekers, medisch specialisten).*
- Naast wetenschappelijke banen genereert de campusontwikkeling ook nieuwe commerciële banen door het aantrekken van bestaande en nieuwe bedrijven/startups.*
- Gezamenlijk telt dit volgens onderzoek van Roots op naar 2.800 tot 5.000 nieuwe (hoogwaardige) banen in Research & Development, los van extra werkgelegenheid in campusvoorzieningen, kennisinstellingen en overige functies.*
- Door nieuwe werkgelegenheid kan de stad meer talentvolle studenten, onderzoekers en werknemers aan zich binden.*
- Een open houding van het Erasmus MC richting commerciële partijen wanneer het gaat om samenwerkingen, onderzoek en innovatie creëert een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor LS&H bedrijven. Niet alleen op de campus maar ook elders in de stad heeft dit een positief effect op het vestigingsklimaat. Hierdoor ontstaat een place-to-be effect waardoor meer LS&H-bedrijven Rotterdam als vestigingslocatie zullen kiezen.*
- Een hecht ecosysteem met toegang tot kennis, faciliteiten (laboratoria, onderzoeksapparatuur), ondersteuning en fysieke ruimte voor ondernemerschap vergroot de kans op succesvolle startups die doorgroeien naar scale-ups.*
- De convergentie samenwerking tussen Erasmus MC, EUR en TU Delft krijgt door de campusontwikkeling fysieke ruimte om medisch technologische kennis en innovaties om te zetten in commerciële bedrijvigheid.*

Bron: Integraal Afsprakenkader Erasmus MC en Gemeente Rotterdam

4. Strategie

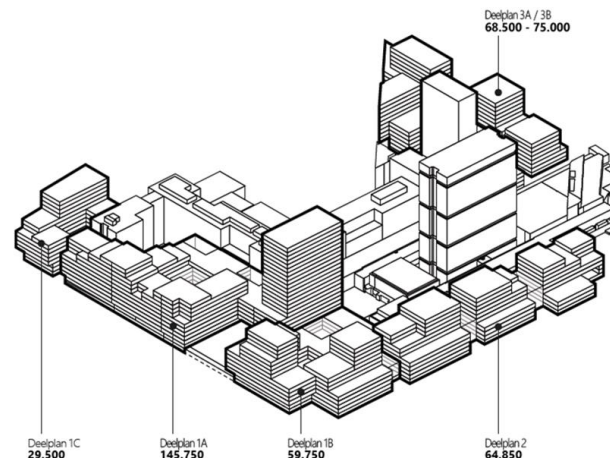

4.1 Ruimtelijke ontwikkelstrategie

Het programma voor de Erasmus MC Campus zoals dat in het vorige hoofdstuk is beschreven, is gericht op het realiseren van een levendige Health Tech campus met een open innovatiemilieu. Het programma voorziet in de ruimtelijke behoeften van de primaire functies van Erasmus MC zoals gedefinieerd in het Lange Termijn Huisvestingsplan (LTHP), houdt rekening met een eventuele extra behoefte van Erasmus MC op langere termijn (richting 2050) en biedt naar verwachting voldoende ruimte voor Research & Development, campusvoorzieningen en kennisinstellingen. Belangrijk daarbij is om met betrekking tot Research & Development uit te gaan van een ondergrens van 70.000 m² zodat de Erasmus MC campus ook daadwerkelijk kan uitgroeien tot volwassen campus.

Om tot een goede mix van verschillende functies te komen, zijn in relatie tot het economisch toekomstbeeld heldere sturingsprincipes gedefinieerd (zie Bijlage V). De fasering in de realisatie van de campus brengt daarbij extra opgaven met zich mee. Conform het LTHP zal in de eerste fase uitsluitend nieuwbouw worden gerealiseerd voor primaire functies van het Erasmus MC. Het gaat daarbij om natte research laboratoria (Next Generation Research), het Erasmus MC Dierexperimenteel Centrum (EDC), vaardigheidsonderwijs (skillslab en snijzalen), het Sophia Kinderziekenhuis (incl. Bloedbank Sanquin en CBTR) en Psychiatrie langs de 's Gravendijkwal (deelplan 1a).

Door het afstoten van de verschillende oude gebouwdelen ontstaat vanaf 2032 ontwikkelruimte voor derden. Naar verwachting kunnen vanaf 2035 gebouwen door beoogde doelgroepen in gebruik worden genomen. De ontwikkelpotentie in de periode tot 2035 bedraagt in totaal circa 135.000 m² bvo en zal in een relatief korte periode in de deelgebieden Droogleeversplein (deelplan 1b) en Museumpark (deelplan 3a / 3b) beschikbaar komen. In de periode 2035-2050 komt daar op de GK-locatie (deelplan 1c) en Westzeedijk (deelplan 2) circa 95.000 m² bvo bovenop. In totaal bedraagt de ontwikkelpotentie voor derden maximaal 230.000 m² bvo.

Disclaimer: Er kunnen op geen enkele wijze rechten worden ontleend aan, noch aanspraak gemaakt worden op dit figuur.

4. Strategie

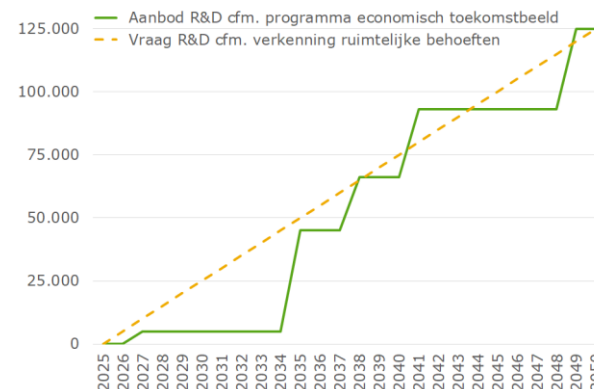
4.1 Ruimtelijke ontwikkelstrategie

Een belangrijke opgave betreft het matchen van vraag en aanbod. Waar het ruimteaanbod in een relatief korte periode beschikbaar komt, ontwikkelt de ruimtevraag zich van in het bijzonder Research & Development zich geleidelijk. Voor het huisvesten van Research & Development is het dan ook cruciaal om een strategie op de tijdelijkheid te formuleren (als ingroei-strategie); vooral ook in de periode tot 2035.

In die periode is het vooral belangrijk dat succesvolle startups en scale-ups zich in of nabij de Erasmus MC campus kunnen vestigen. Op die manier blijven zij verbonden aan het Health Tech ecosysteem en ligt vestiging in de nieuwbouw meer voor de hand. Daarnaast kunnen zij het ontwikkelrisico voor beleggers en ontwikkelaars verkleinen, waardoor nieuwbouw sneller wordt gerealiseerd en *niet* wordt benut voor doelgroepen met weinig meerwaarde voor het Health Tech ecosysteem.

Met de ruimtelijk-economische sturingsprincipes (zie Bijlage V) kan worden gestuurd op een goede mix en worden geborgd dat kennisinstellingen en overige ondersteunende functies niet de overhand krijgen in de deelgebieden Droogleevers Fortuynplein en Museumpark. Op de GK-locatie en Westzeedijk is dit risico waarschijnlijk minder groot. Op het moment dat rond 2035 de nieuwbouw met veel van de beoogde doelgroepen is ingevuld, wordt immers een belangrijke stap in de campusontwikkeling gezet. Ook ontwikkelen vraag en aanbod zich in die periode meer in lijn met elkaar. Tegelijkertijd kan het ook dan waardevol zijn om bestaande gebouwen langer te exploiteren om een

goede mix in betaalbaarheid te borgen. Ook in de periode 2035-2050 is een strategie voor de tijdelijkheid dan ook gewenst.

Roots adviseert de formulering van een strategie voor de tijdelijkheid met onderscheid naar:

- De periode tot en met 2035: *on-campus* d.m.v. incubator (ca. 5.000 m²) en *off-campus* d.m.v. samenwerkingen in directe omgeving
- Vanaf 2035 d.m.v. langer door exploiteren van bestaande gebouwen op de campus

Niet alleen voor Research & Development is een strategie voor de tijdelijkheid cruciaal; ook voor kennisinstellingen en single tenant bedrijven is dit het geval. Op het moment dat deze functies zich in de periode tot 2035 op de campus (d.w.z. in bestaand vastgoed) of in de directe omgeving van de campus kunnen ontwikkelen, ligt vestiging in de nieuwbouw op locaties in de deelgebieden Droogleevers Fortuynplein en Museumpark vanaf 2035 meer voor de hand.

4. Strategie

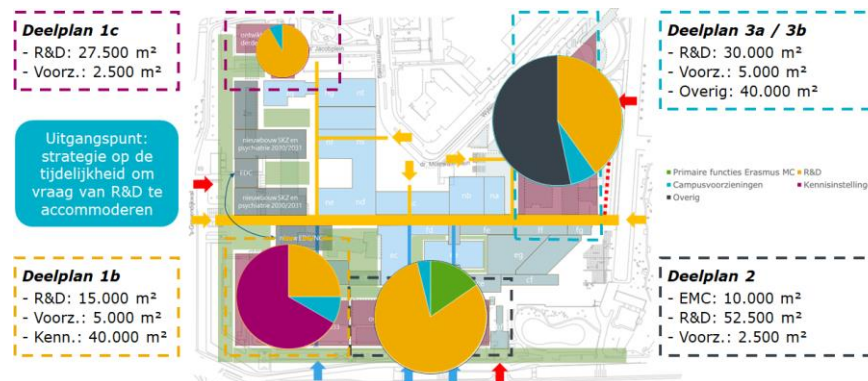
4.1 Ruimtelijke ontwikkelstrategie

Voor een levendige Health Tech campus met een open innovatie-milieu is het van belang dat er in de verschillende deelgebieden een goede mix aan functies ontstaat. Als input voor de ruimtelijke ontwikkelstrategie is daarom het programma zoals geformuleerd in hoofdstuk 3 vertaald naar de verschillende deelgebieden van de campus. In deze vertaling is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

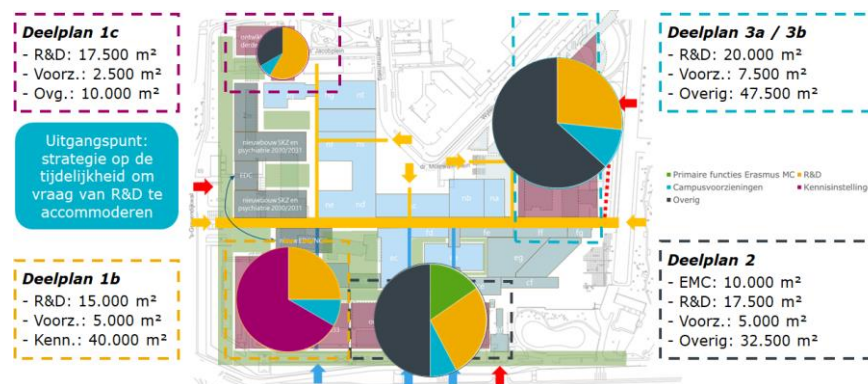
- ✓ Primaire functies blijven voor een belangrijk deel geconcentreerd in het hart van het gebied
- ✓ Nieuwbouw voor primaire functies wordt grotendeels aan de 's Gravendijkwal gerealiseerd (deelplan 1a)
- ✓ Research & Development wordt zo veel als mogelijk verspreid over de campus
- ✓ Campusvoorzieningen zijn deels verbonden met de 'backbone' van Erasmus MC, maar worden ook benut om verbindingen met bronpunten te accentueren en de relatie tussen stad en campus te versterken
- ✓ Kennisinstellingen zijn geconcentreerd in één van de vier deelgebieden.

Op basis van deze uitgangspunten zijn twee varianten verkend. De basisvariant met 125.000 m² bvo Research & Development en een alternatieve variant met het minimale R&D-programma à 70.000 m² bvo. In die alternatieve variant wordt rekening gehouden met meer overige ondersteunende functies.

Basisvariant: R&D-programma à 125.000 m² bvo

Alternatieve variant: R&D-programma à 70.000 m² bvo

Disclaimer: Er kunnen op geen enkele wijze rechten worden ontleend aan, noch aanspraak gemaakt worden op deze figuren.

4. Strategie

4.2 Economische ontwikkelstrategie

Het economisch toekomstbeeld vormt een richtinggevend document voor de programmering van functies op de Erasmus MC campus. Doel is dat het bijdraagt aan het realiseren van de gewenste bedrijvigheid binnen de gebiedsontwikkeling die door Erasmus MC en gemeente wordt georganiseerd.

De verdere uitwerking van het toekomstbeeld zal in diverse trajecten plaatsvinden en vooral gericht zijn op de ontwikkeling en inzet van instrumenten die bijdragen aan de realisatie van het beeld.

Daarbij gaat het onder andere om:

- **Communicatie en marketing:** zodat de onderscheidende kwaliteiten van het vestigingsklimaat op de campus voor een breed publiek bekend worden;
- **Acquisitie:** zodat passende bedrijven en initiatieven worden aangetrokken c.q. in hun ontwikkeling worden gefaciliteerd (ook richting 2035);
- **Samenwerkingsprojecten & netwerkopbouw:** zodat kennisuitwisseling en innovatie in het gebied toenemen;
- **Masterplan en omgevingsplan:** zodat het ruimtelijke kader ook op de langere termijn de gewenste activiteiten mogelijk maakt en stimuleert;
- **Ontwikkelstrategie:** zodat er in de gebiedsontwikkeling een passende fasering ontstaat en schaarse ruimte ook in de tijdelijkheid goed wordt benut.

De betreffende uitwerking vindt in nauwe afstemming tussen de diverse afdelingen van Erasmus MC en de gemeente Rotterdam plaats. Afhankelijk van het type instrument zullen ook Rotterdam Square, TTO en overige stakeholders worden betrokken. Daarbij gaat het o.a. om InnovationQuarter (IQ), Rotterdam Partners, de convergentiepartners TU Delft en Erasmus Universiteit Rotterdam, overige kennisinstellingen (bijv. Hogeschool Rotterdam) en mogelijke beleggers en ontwikkelaars van/in het gebied.

4. Strategie

4.3 Vervolgacties op korte termijn

Om op lange termijn een levendige Health Tech campus met een open innovatiemilieu te realiseren, is het van belang om op korte termijn de volgende acties te ondernemen:

- 1. Borging van het programma in de actualisatie van het Masterplan en uitwerken selectief vestigingsbeleid:** In de eerste plaats is het van belang om het programma zoals dat in dit economisch toekomstbeeld is geformuleerd te borgen in het geactualiseerde Masterplan. Aanvullend is het van belang om het vestigingsbeleid te actualiseren en de vestigingscriteria in lijn te brengen met de sturingsprincipes uit dit economisch toekomstbeeld. Daarbij dient tevens rekenschap te worden gegeven aan ruimtelijke, mobiliteits- en milieuaspecten die per kant van het terrein van Erasmus MC verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de koppeling met hoogwaardig openbaar vervoer (HOV).
- 2. Samenwerking Erasmus MC en gemeente Rotterdam formaliseren:** Hoewel het (geactualiseerde) Masterplan de weerslag zal vormen van een gedeelde visie van Erasmus MC en gemeente Rotterdam, is het Masterplan vooral ruimtelijk van aard. Zoals vorige paragraaf heeft verduidelijkt, zal er op meer trajecten sprake moeten zijn van een gedeelde visie en samenwerking tussen het Erasmus MC en de gemeente Rotterdam. Wij adviseren daarom om vanuit een gedeelde visie op de verdere ontwikkeling van de campus ook de bestaande samenwerking te intensiveren en

formaliseren, bijvoorbeeld in de vorm van een convenant. Wij verwachten dat daarmee ook de slagkracht op andere trajecten toeneemt.

- 3. Gezamenlijk formuleren van strategie voor de tijdelijkheid:** Vanuit de samenwerking tussen Erasmus MC en gemeente Rotterdam kan ook een effectieve strategie op de tijdelijkheid (ingroeistrategie) worden geformuleerd. Een nauw samenspel tussen campus en stad is hiervoor immers een must. Wij adviseren daarom om als één van de eerste acties vanuit een geformaliseerde samenwerking tussen Erasmus MC en gemeente Rotterdam een strategie op de tijdelijkheid te formuleren. Vanuit die strategie kan door beide organisaties actief worden gestuurd op het aantrekken danwel faciliteren van passende bedrijven en initiatieven op het terrein van Erasmus MC en directe omgeving.
- 4. Rotterdam Square verder versterken:** Tenslotte is het van belang om vanuit de ambities van het economisch toekomstbeeld te beschouwen welke activiteiten van Rotterdam Square op bijvoorbeeld het vlak van communicatie en marketing, acquisitie, samenwerking en netwerkopbouw op korte termijn extra ondersteuning nodig heeft. Wij adviseren Erasmus MC en gemeente Rotterdam om vervolgens vanuit die beschouwing extra capaciteit en/of middelen beschikbaar te stellen c.q. te verwerven om de gewenste impulsen aan benodigde activiteiten te (kunnen) geven.

Colofon

Titel

Economisch toekomstbeeld Erasmus MC campus

Datum

Eindrapport definitief, 7 oktober 2024

Opgesteld door:

Roots Beleidsadvies

In opdracht van:

Erasmus MC Vastgoed

Contactadres

Roots Beleidsadvies

Postbus 160

2280 AD Rijswijk ZH

www.rootsadvies.nl

© Roots Beleidsadvies, 2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande toestemming van Roots Beleidsadvies.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print, microfilm or any other means without written permission by Roots Beleidsadvies.

Bijlage I – Ontwikkeling van de Erasmus MC campus sinds 2020 (1)

Succesfactor	Beoordeling BCI (2020)	Beoordeling Roots (2024)	Toelichting beoordeling Roots
1. Aanwezigheid manifeste kennisdragers	Op orde	Op orde	Erasmus MC is het grootste UMC van Nederland en heeft een internationale topreputatie. Evenals in 2020 zijn er nog geen andere onderzoeksinstellingen gevestigd op de campus.
2. Gedeelde onderzoeksfaciliteiten	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Deels op orde / Op orde	Erasmus MC beschikt over een grote diversiteit aan hoogwaardige onderzoeksfaciliteiten, waaronder ML 1, 2 en 3 labs, de proefdierfaciliteit en tal van hoogwaardige onderzoeksapparaten. Voor meer benutting door derden is inmiddels beleid uitgewerkt (o.a. Koers28). Het is nu zaak om te sturen op de uitvoering van dit beleid.
3. Ecosysteem open & shared innovatie	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Deels op orde / Op orde	Erasmus MC onderhoudt tal van samenwerkingsverbanden met bedrijven. Vanuit TTO ontstaan spin-offs en worden licenties uitgegeven. Ten opzichte van 2020 is de businessfocus van TTO vergroot. In het recente beleidsplan zijn concrete doelstellingen geformuleerd om ondernemender te acteren en meer zichtbaar te zijn in de organisatie.
4. Kritische massa + 'place to be'	Nog te ontwikkelen	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Erasmus MC is het grootste UMC van Nederland en heeft in potentie een grote aantrekkingskracht. Het openstellen van de campus voor bedrijven en innovatieve partijen is echter nieuw. Hoewel de geplande verplaatsing van de incubator naar het Bd-gebouw meer massa creëert, zal er meer nodig zijn om op dit aspect 'op orde' te scoren.
5. Hoogwaardige vestigingslocatie	Deels op orde	Deels op orde	De binnenstedelijke ligging en OV-ontsluiting vormen belangrijke kwaliteiten van de Erasmus campus die met de realisatie van het HOV-halte aan de 's Gravendijkwal bovendien een extra impuls krijgen (betere ontsluiting richting Rotterdam Centraal en Ahoy als congrescentrum). Anderzijds is met de herinrichting van de 's Gravendijkwal de ontsluiting per auto verder onder druk komen te staan en is het verblijfsgebied nog steeds vooral ingericht voor patiënten, bezoekers en studenten. Op de campus is weinig verblijfs- en ontmoetingsruimte voor onderzoekers en werknemers van bedrijven.

Bijlage I – Ontwikkeling van de Erasmus MC campus sinds 2020 (2)

Succesfactor	Beoordeling BCI (2020)	Beoordeling Roots (2024)	Toelichting beoordeling Roots
6. Talent	Deels op orde	Deels op orde	De aantrekkelijkheid van Rotterdam als studie- en werkstad neemt nog steeds toe. Erasmus MC en de nabijgelegen Hogeschool Rotterdam leiden jaarlijks grote aantallen studenten op voor een functie in de medische sector. Tegelijkertijd is de schaarste aan personeel mede onder invloed van de coronapandemie afgelopen jaren nog groter geworden. Dit kan de toekomstige ontwikkeling bemoeilijken.
7. Ondernemerschap & financiering	Nog te ontwikkelen	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Het aantal spin-offs vanuit TTO is relatief bescheiden, maar zal vanuit de toenemende businessfocus van TTO (zie bij 3) komende jaren naar verwachting stijgen. De verplaatsing van de incubator en toenemende convergentie met de TU Delft en EUR zijn hieraan ook ondersteunend.
8. Adequate huisvesting	Nog te ontwikkelen	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Er zijn momenteel nog geen huisvestingsmogelijkheden voor bedrijven. Wel is sinds 2020 een masterplan opgesteld met een concrete campus-ambitie en is mede op basis daarvan het LTHP van Erasmus MC geactualiseerd. Met dit geactualiseerde LTHP is duidelijk geworden wanneer ontwikkelruimte voor derden ontstaat (vanaf 2032). Als onderdeel van een strategie op de tijdelijkheid kan ook in de tussenliggende periode meer ruimte voor bedrijven ontstaan. De verplaatsing van de incubator naar de campus past ook binnen een dergelijke strategie.
9. Marketing & acquisitie	Nog te ontwikkelen / Deels op orde	Deels op orde	Erasmus MC is een sterk en herkenbaar merk. Voor de campus geldt dit nog niet. In de activiteiten van Rotterdam Square hebben marketing en branding daarom een belangrijke plaats. Ditzelfde geldt voor acquisitie waar volgens een vastgestelde acquisitiestrategie wordt samengewerkt met Rotterdam Partners en Innovation Quarter (IQ).
10. Heldere visie met breed draagvlak	Nog te ontwikkelen	Deels op orde	Met het ontwikkelen en vaststellen van Masterplan 2050 is een heldere visie op de campusontwikkeling ontstaan. Wel moest dit masterplan nog op diverse punten worden uitgewerkt, waaronder het economisch programma. Het economisch toekomstbeeld zal worden gebruikt om het Masterplan op dit punt te versterken en breder draagvlak voor de ontwikkeling van de campus te verwerven.

Bijlage I – Ontwikkeling van de Erasmus MC campus sinds 2020 (3)

Succesfactor	Beoordeling BCI (2020)	Beoordeling Roots (2024)	Toelichting beoordeling Roots
11. Organisatie & management	Nog te ontwikkelen	Deels op orde	Ten opzichte van 2020 is de situatie sterk gewijzigd. Eind 2021 is Rotterdam Square opgericht met belangrijke taken op het vlak van marketing & branding, acquisitie, community building en support aan bedrijven. De organisatie wordt komende jaren verder geprofessionaliseerd en zal een grotere rol krijgen in de campusontwikkeling zodra ook de incubator naar de Erasmus MC campus is verplaatst.

Voor meer toelichting op de beoordeling van BCI in 2020 zie BCI (2020), Verkenning haalbaarheid Erasmus MC CampusOntwikkeling (ECO)

Bijlage II – Economisch belang Erasmus MC campus (1)

BiGGAR Economics heeft in 2014 de economische impact van acht universitair medische centra's (UMC's) in Nederland bepaald. De economische impact is gemeten in bruto toegevoegde waarde en aantal banen.

In 2012 genereerde het Erasmus MC *economische kerneffecten* ter waarde van €1,7 miljard in bruto toegevoegde waarde in Zuid-Holland en €2,4 miljard in Nederland als geheel. Het Erasmus MC zorgde voor 20.700 banen in Zuid-Holland en 28.000 banen in heel Nederland. Deze impact werd gegenereerd door personen die rechtstreeks bij het Erasmus MC in dienst zijn, via de uitgaven aan inkoop, via het door het personeel bestede geld in de lokale economie en via investeringen in kapitaalprojecten op de locatie. De cijfers houden rekening met de indirecte en multipliereffecten van alle directe uitgaven en werkgelegenheid.

De *studentenbestedingen* en *-werkgelegenheid* (buiten het Erasmus MC) bedroegen nog eens €80 miljoen aan bruto toegevoegde waarde voor de economie van Zuid-Holland en €94 miljoen voor Nederland als geheel. Hiermee werd voor nog eens 1.100 banen in Zuid-Holland gezorgd en 1.200 banen in heel Nederland.

In de analyse zijn zes hoofdaspecten van *valorisatie- en commercialisatieactiviteit* van het Erasmus MC beoordeeld die redelijkerwijs economisch kunnen worden gekwantificeerd op basis van de beschikbare data. Het gaat hierbij om uitlicensering van technologie, spin-outs en start-ups, gezamenlijk onderzoek, opleiding van personeel, maatschappelijke rendement op medisch onderzoek en de maatschappelijke impact van bestede uren buiten werktijd. Deze hebben een gecombineerd effect ter waarde van €268 miljoen in bruto toegevoegde waarde en 1.700 banen in Zuid-Holland en €994 miljoen aan bruto toegevoegde waarde en 7.300 banen in Nederland. Daar bovenop komen additionele, zeer significante, niet-kwantificeerbare aspecten die slechts kunnen worden beoordeeld in termen van gezondheidsvoordelen en ontwikkeling van medische kennis.

Tenslotte zijn er een aantal externe effecten. Het *katalysatoreffect* door het aantrekken van inkomende investeringen en het stimuleren van scienceparkactiviteiten is geschat op €252 miljoen in bruto toegevoegde waarde en 3.900 fte. Het *toerisme-effect* als gevolg van bezoeken aan personeel, studenten en patiënten, conferenties en open dagen werd geschat op €7 miljoen in bruto toegevoegde waarde en 100 banen in Zuid-Holland en €2,5 miljoen bruto toegevoegde waarde en circa 40 banen in heel Nederland. Ten slotte is het levenslange *effect van onderwijs* toegevoegd om de toegenomen inkomsten over de duur van een leven te verwerken die het gevolg zijn van het hebben van een universitaire opleiding in een medisch of aanverwant onderwerp. Dit effect is geschat op €16 miljoen in bruto toegevoegde waarde en 100 banen in Zuid-Holland en €23 miljoen aan bruto toegevoegde waarde en circa 100 banen in heel Nederland.

Bijlage II – Economisch belang Erasmus MC campus (2)

Alle effecten tezamen duiden erop dat het Erasmus MC een *totale impact* genereerde van €2,1 miljard in bruto toegevoegde waarde en bijna 23.600 banen in Zuid-Holland en €3,8 miljard aan bruto toegevoegde waarde en 40.600 banen in heel Nederland. Het werkgelegenheidseffect omvatte ook een direct effect van circa 9.800 banen, wat inhield dat de werkgelegenheidsmultiplier voor de bredere Nederlandse economie 4,15 bedroeg. In termen van bruto toegevoegde bedroeg de directe toegevoegde waarde van het Erasmus MC €0,8 miljard, waardoor de multiplier voor de bredere Nederlandse economie uitkwam op 4,58.

Volgens de analyse van BiGGAR is de *multiplier* van het Erasmus MC voor zowel de werkgelegenheid als de bruto toegevoegde waarde voor de bredere Nederlandse economie dus ruim groter dan vier. Met andere woorden: iedere directe baan erbij en iedere euro bruto toegevoegde waarde levert nog eens ruim vier banen en vier euro bruto toegevoegde waarde op voor de Nederlandse economie. Een belangrijk deel van deze economische spin-off slaat neer in de regio (ca. 70%).

Effect	Zuid-Holland		Nederland	
	toegevoegde waarde	banen (fte)	toegevoegde waarde	banen (fte)
Kerneffect	€ 1.748 mln.	20.680	€ 2.390 mln.	27.990
Studenteffect	€ 80 mln.	1.060	€ 94 mln.	1.200
Valorisatie-effect	€ 268 mln.	1.670	€ 994 mln.	7.330
Toerisme-effect	€ 7 mln.	120	€ 3 mln.	40
Katalysator-effect	-	-	€ 252 mln.	3.880
Onderwijs-effect	€ 16 mln.	60	€ 23 mln.	120
Totaal effect	€ 2.119 mln.	23.590	€ 3.750 mln.	40.570
<i>Erasmus MC</i>	<i>€ 819 mln.</i>	<i>9.780</i>	<i>€ 819 mln.</i>	<i>9.780</i>
Multiplier	2,59	2,41	4,58	4,15

Bron: BiGGAR Economics (2014), *De economische impact van het Erasmus MC*

Bijlage III – Nadere definiëring doelgroepen Erasmus MC campus

1. Primaire functies Erasmus MC

- Patiëntenzorg
- Research
- Onderwijs
- Valorisatie

2. Research & development (startups, scale-ups, fieldlabs)

- Focus op Health Tech
- Vestigingsvoorwaarde: openstelling richting andere bedrijven en organisaties op de campus
- Activiteiten: onderzoek, ontwerp en prototyping → productie *niet*

3. Campusvoorzieningen (commercieel, maatschappelijk, overig)

- Beperkte schaal, ondersteunend aan levendigheid campus
- Voorbeelden:
 - Commercieel: kleine supermarkt, verswinkel, kiosk, cadeaushop, koffiezaak, lunchroom, restaurant, vergaderlocatie, etc.
 - Maatschappelijk: kinderopvang, gezondheidscentrum, ontmoetingsruimte, bibliotheek, sportvoorzieningen, etc.
 - Ondersteunende diensten: arbeidsbemiddeling, subsidieadvies, accountant, schoonmaak, ICT-diensten, etc.

4. Kennisinstellingen

- Beperkt aantal, met aantoonbare meerwaarde voor de campus
- Vestigingsvoorwaarde: openstelling richting andere bedrijven en organisaties op de campus
- Voorbeelden: onderwijs (WO, HBO, MBO) en onderzoeksinstituten actief op het gebied van Health Tech

5. Overige mogelijke ondersteunende functies

- Beperkte schaal, ondersteunend aan levendigheid campus
- Voorbeelden:
 - Bedrijven (single tenant): actief op het gebied van Health Tech
 - Zorgpartners: 1ste en 2de lijnszorg, zorghotel, revalidatiecentrum, residentiële zorg, hospice, etc.
 - Doelgroep woningen (voor m.n. internationale kenniswerkers en studenten)

Bijlage IV – Ruimtelijke behoefte doelgroepen Erasmus MC campus (1)

1. Primaire functies Erasmus MC

Voor de raming van de ruimtelijke weerslag van primaire functies van het Erasmus MC (patiëntenzorg, onderwijs, onderzoek, valorisatie) is uitgegaan van het recent geactualiseerde Lange Termijn Huisvestings Plan (LTHP). Voor wat betreft de huisvesting van de primaire functies van het Erasmus MC gaat dit niet uit van ruimtegroei maar van een efficiënter gebruik van ruimte. Voor de huisvesting van primaire functies van het Erasmus MC dient derhalve 470.000 m² te worden gereserveerd.

2. Research & development (startups, scale-ups, fieldlabs)

Voor de raming van de ruimtelijke weerslag van startups en scale-ups is uitgegaan van de bovengrens van het hoge scenario van BCI uit 2020. Dit resulteert in een ruimtevraag van 83.400 m² in de periode tot 2050. Mogelijk is dit te conservatief. Fakton prognosticeerde in 2020 de ruimtevraag voor deze doelgroep op 125.000 m² in de periode tot 2050. Op het moment dat ook de TU Delft en EUR een deel van hun valorisatie-inspanningen bij de Erasmus MC Campus gaan concentreren, komt de prognose van Fakton waarschijnlijk meer in beeld. Om voldoende ruimte voor Research & Development te waarborgen, wordt in de ontwikkelstrategie rekening gehouden met de prognose van Fakton.

3. Campusvoorzieningen (commercieel, maatschappelijk en diensten)

Voor de raming van de ruimtelijke behoefte van campusvoorzieningen is gekeken naar de aanwezigheid van voorzieningen op andere campussen en de ambitie van veel campussen om deze voorzieningen uit te breiden. Voor dit laatste gelden Utrecht Science Park en Kennispark Twente als referenties. Hier zijn voorzieningen bovengemiddeld aanwezig en zijn bestemmingsplannen vastgesteld om nog meer voorzieningen mogelijk te maken. Op basis daarvan is vooralsnog uitgegaan van een ondergrens van 15.000 m² als ruimtelijke weerslag van de genoemde campusvoorzieningen. Mogelijk kan de ruimtelijke weerslag groter zijn als daartoe specifieke doelstellingen worden geformuleerd.

4. Kennisinstellingen

Voor dit deel van het programma is de (concrete) ruimtevraag van TU Delft als ondergrens aangehouden, aangezien de vestiging van de TU Delft direct ondersteunend is aan de ambitie voor de Erasmus MC campus.

5. Overige mogelijke ondersteunende functies

Uit het voorgaande blijkt dat de ruimte voor overige ondersteunende functies beperkt is. Tegelijkertijd kan het een bewuste keuze zijn om voor bepaalde functies (zoals short stay woningen) een deel van het programma te reserveren. Duidelijk is dat bij openstelling van de campus voor grotere bedrijven en organisaties (single tenant) ook een grotere ruimtevraag voor deze doelgroepen realistisch is.

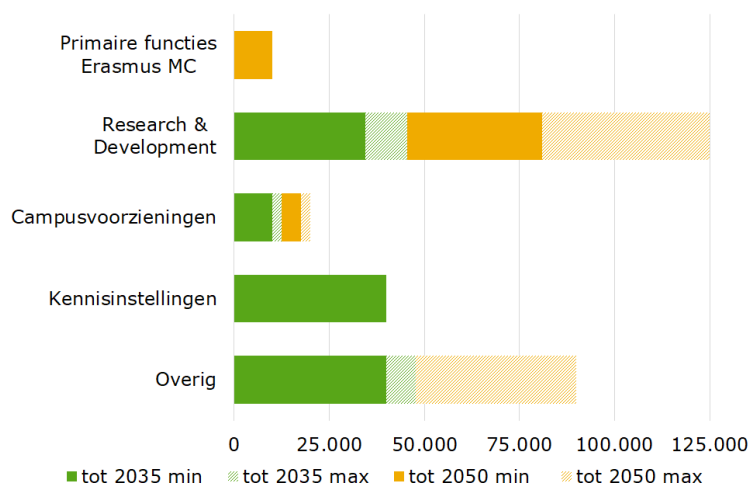
Bijlage IV – Ruimtelijke behoefte doelgroepen Erasmus MC campus (2)

Overall beeld

De in het kader van het Masterplan uitgevoerde verkenningen hebben verduidelijkt dat er op de Erasmus MC campus maximaal ruimte is voor 720.000 m² bvo. Een belangrijk deel hiervan is nodig voor de huisvesting van primaire functies van het Erasmus MC (470.000 m²). Het overige deel (250.000 m²) is in principe beschikbaar als ontwikkelruimte voor derden. Tegelijkertijd heeft Erasmus MC aangegeven voor de langere termijn graag 10.000 m² extra te reserveren voor mogelijke wijzigingen in beleidsuitgangspunten. Op basis hiervan bedraagt de ontwikkelruimte voor derden maximaal 240.000 m². Daarvan zal circa 20.000 m² nodig zijn voor parkeren en/of andere mobiliteitsvoorzieningen. Hiermee resteert een potentiële ontwikkelruimte van 220.000 m². Een belangrijk deel hiervan dient op basis van het voorgaande voor Research & Development, campusvoorzieningen en kennisinstellingen te worden gealloceerd (in totaal 180.000 m²). De behoefte vanuit de genoemde functies kan echter groter zijn als daartoe ook specifieke doelstellingen worden geformuleerd. Hetzelfde geldt voor de ruimtebehoefte van overige mogelijke ondersteunende functies. In de basisvariant is voor deze functies een reservering van 40.000 m² gedaan. In een alternatieve variant wordt uitgegaan van het minimum R&D-programma dat nodig is voor een volwassen campus (70.000 m²). In deze variant wordt meer ruimte voor campusvoorzieningen (20.000 m²) en overige mogelijke ondersteunende functies aangehouden (90.000 m²).

Ruimtevrage per doelgroep:

Duidelijk is dat de ruimtevrage van overige mogelijke ondersteunende functies groter is dan het beschikbare aanbod op de Erasmus MC campus. Selectief vestigingsbeleid is daarom noodzakelijk.

Bijlage V – Ruimtelijk-economische sturingsprincipes Erasmus MC campus

Beoordeling van initiatieven op bijdrage aan levendige Health Tech Campus met open innovatiemilieu

- Onderschrijven van missie/visie Erasmus MC campus
- Ondertekenen parkmanagementovereenkomst → *aangeven welke bijdrage aan Health Tech campus wordt geleverd*

Programma ontwikkelruimte 'derden' vastleggen

1. Primaire functies Erasmus MC: 10.000 m² bvo
 - Geconcentreerd in één van de vier deelgebieden op de campus
2. Research & Development: 70.000 tot 125.000 m² bvo
 - Onderzoek, ontwerp en prototyping → productie *niet*
 - Sturing op mix startups, scale-ups en fieldlabs (indicatief)
 - Startups (max. 500 m² per bedrijf): 15.000-40.000 m² *in totaal*
 - Scale-ups (max. 2.500 m² per bedrijf): 35.000-95.000 m² *in totaal*
 - Fieldlabs (max. 5.000 m² per fieldlab): 5.000-20.000 m² *in totaal*
 - Verspreid over vier deelgebieden
3. Campusvoorzieningen: 15.000 tot 20.000 m² bvo
 - Beperkte schaal, ondersteunend aan levendigheid campus
 - Commercieel: maximaal 1.000 m² per bedrijf/organisatie
 - Maatschappelijk/overig: maximaal 2.500 m² per bedrijf/organisatie
 - Verspreid over vier deelgebieden
4. Kennisinstellingen: 40.000 m² bvo
 - Beperkt aantal, met aantoonbare meerwaarde voor de campus
 - Openstelling richting andere bedrijven en organisaties op de Campus
 - Geconcentreerd in één van de deelgebieden op de campus
5. Overige mogelijke ondersteunende functies: 40.000 tot 90.000 m² bvo
 - Beperkt aantal, met aantoonbare meerwaarde voor de campus
 - Sturing op onderliggende doelgroepen:
 - Single tenant bedrijven: max. 5.000 m² *per bedrijf*
 - Single tenant bedrijven en zorgpartners: min. 40.000 m² *in totaal*
 - Doelgroep woningen: max. 45.000 m² *in totaal*
 - Ruimte ook beschikbaar stellen aan meer prioritaire doelgroepen → *doelgroepen 1-4 krijgen voorrang!*

De ruimtelijk-economische sturingsprincipes vormen input voor de GREX en de te hanteren vestigingscriteria voor bedrijven en organisaties op de Erasmus MC campus. Deze worden in separate documenten uitgewerkt.